UȘA INTERZISĂ. ACEEAȘI SAU MEREU ALTA?

Autor: Mircea Morariu | 6 decembrie 2021

Găsesc în secvența intitulată „Despre gândire” a celei mai recente cărți a lui Gabriel Liiceanu, carte intitulată *Impudoare* și purtând un subtitlu cu valoare de avertisment, „Despre «eu» va fi vorba” (Editura Humanitas, București, 2021), mai multe referiri violent negative la Roland Barthes, la Derrida, la Kristéva, la telqueliști. Adică la mai toți aceia pe care îi și citeam, și citam cu religiozitate în vremea studenției mele – hélas! – atât de îndepărtate, dar și câțiva ani buni după aceea. Cu diferența că pentru noi, studenții la Filologie din acea vreme, respectivele nume reprezentau încă avangarda noii critici, iar, în plus, se cuvine spus că au existat mai mulți Barthes, dintre care cel mai agreabil era cel care redescoperise plăcerea textului. Și de acolo mai departe. O plăcere a textului din care face obligatoriu parte și plăcerea cuvintelor cărora le aduce fermecătoare elogii tot Gabriel Liiceanu în nu mai puțin de trei mari secvențe ale cărții sale.

De ce am recurs la această introducere pentru însemnările mele prilejuite de apariția acestui nou volum scris la persoana întâi? Fiindcă nu pot să nu le pun în relație cu o carte a altui important critic francez, pe numele lui Philippe Lejeune. E vorba despre ades citatul *Pactul autobiografic*. Care e ideea de la care pornește Lejeune? Că cititorul care se apleacă asupra unor cărți din categoria autobiografii, memorii, jurnale este a priori obligat să dea crezare mărturisirilor din respectivele pagini. Să le socotească a fi adevărate.

Același lucru îl solicită din partea lectorului său Gabriel Liiceanu, iar această cerință este formulată de câteva ori în paginile cărții. De pildă, în „Cuvântul înainte” în care, după ce depășește situația plasării într-un *entre-deux,* acela reprezentat de zicerile aflate la antipozi ale lui Montaigne și Pascal, filosoful scrie: „Nu pot, desigur, să îi cer cititorului să mă creadă pe cuvânt. Dar m-aș bucura ca el să consimtă, mânat de bună-credință, că tot ceea ce e strâns aici s-a născut din nevoia de a înțelege rostul straniei noastre treceri prin lume, al racursiului care se rezumă la acel te-ai îmbarcat, ai navigat, ai acostat. Debarcă!”. Un racursi care, așa cum excelent spune undeva, mai la vale, tot Gabriel Liiceanu, stă sub semnul unui fatidic, chinuitor, mai chinuitor pe măsură ce

trece vremea, adineauri. Alt mod de a vorbi despre timp ca durată decât au făcut-o Bergson, Proust sau Georges Poulet.

Impudoare nu este nicidecum o carte nouă. E o carte făcută din cărți. Filosoful a ales cu grijă fragmente din alte șaisprezece volume. Și totuși, cred că putem admite ca fiind adevărată această precizare a autorului: „E o carte nouă construită cu pietre scoase din clădirile vechi”. Exact așa am și citit-o. Fără a-mi bate capul pentru a-mi aminti unde am mai citit cutare fragment. Care fie că m-a încântat, dându-mi o extraordinară stare de bine, fie că m-a făcut să mă simt mult mai deștept decât sunt în realitate. De altfel, foarte adesea le spun studenților mei că testul pe care trebuie să îl treacă obligatoriu o carte bună este exact acesta, să îți dea impresia că ai dobândit condiția de participant cu drepturi egale la o sărbătoare a inteligenței, a bunului simț, a gândirii. La un moment dat, Gabriel Liiceanu îl citează pe Matei Călinescu, criticul româno-american, care, în *A citi, a reciti*, susține: „A reciti: doar așa poți să-ți dai seama cât de prost erai când ai citit prima oară”. Recunosc, mi s-a întâmplat și asta, identificând fragmente, din păcate, cu multă vreme în urmă savurate, acum refugiate în cine știe ce colț al memoriei mele culturale, atunci când am citit măcar o parte dintre cele 16 cărți transformate acum în material de construcție. Nu am putut să nu mă gândesc atunci când mi s-a întâmplat asta fie la definiția culturii pusă în relație cu uitarea, fie, când mi-a venit în minte, la ceea ce a scris George Banu în cartea chiar așa intitulată – *Uitarea*.

Ce am făcut de fapt? Am ales cu prioritate din partea de noutăți a bibliotecii mele *Impudoare*. Am făcut, așadar, exact ceea ce spune Gabriel Liiceanu în minunatul fragment în care brodează inspirat pe scena invitației la dans așteptată de Natașa din *Război și pace*. Am început la rându-mi dansul. Dansul cu o carte. M-am mutat în lumea pe care *Impudoare* o deschide. Am admirat, am savurat, m-am confundat cu textele bine strunite. Am trecut defel indiferent prin ceea ce Gabriel Liiceanu numește „uriașa încăpere a inimii mele”. Adică a lui, a filosofului. Am avut, firește, și momente în care am luat distanță. Am avut și refuzurile, și revoltele mele. Dar m-am reîntâlnit, intermediat desigur, cu Noica, cu Cioran, cu Virgil Ierunca, cu Monica Lovinescu, cu Steinhardt, cu Alexandru Dragomir, cu Petru Creția. Curios, mai rar cu Andrei Pleșu. Mi-a plăcut să (re)aflu cum comentează Gabriel Liiceanu istoria relației stranii dintre Heidegger și Hannah Arendt. Ori îndrăgostirea fulgerătoare. Sau scena în care Romeo o ia de mână la bal pe Julieta. Scenă de la care începe totul. Am apreciat pledoaria în favoarea competenței, a vorbitului în cunoștință de cauză, totul pornind de la o veche cronică a lui Noica la o carte eșuată a lui Einstein. Am citit cu luare aminte și gândurile despre drepturile nerespectate ale unei ființe care se naște fără a i se cere niciodată acordul și ceea ce scrie Gabriel Liiceanu despre șantajul cu care începe aventura din basmul Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte. În fine, am apreciat și autoironia, și dezvăluirile mai deocheate, și tentativele de forțare ale ușii interzise. Aceeași sau poate mereu alta.

Gabriel Liiceanu – *Impudoare. Despre „eu” va fi vorba,* Editura Humanitas, București, 2021.

Imagine: Pixabay